

160

VABADUSE RAHYA

WEE NUIS

N 4.

21 veebruaril 1925.

4 aastapä

Leitnant J. Kuperjanov

- In memoarium -

Ma laulka laulu Kuperjanovist,
kelt mälestus on jäänud meile püha;
m. selvas, võtke nime laulust üha
ja ilistage varrust idulist!

Kui kodutolle oli surma õhus
ja mitmel julgas hinges lämbunes,
siis veel ei kõnend Sina vapper mees,
vaid lasteid mõõka mõlla silmas rabus.

Pee teiste pääle julgustavalt mõjus,
sai igal kohus meele tuletud;
Noor-kesti doibus, tõusis, võitles, väinur
ja põrmu tallas isõbrlid alatuud ...

Niiud võit on värs, kuid võidu hind liig kallis
meil pole enam Kuperjanovit!
Ja puhkab hanaas, niiskes, marjas, hallis -
Tal Vaksu võttes katuse elurüü ...

Me leiname Lind rapper kesti poega
kes kodumaa eest elu ohvriks tõid;
kes meid auku sa surmamärgi põld -
Ja kanglase pärja teenind tõega ...

-2-

Prillid.

R. Remus.

Karja-Tõnu oli Peju küla lambakarjane. Päeval hoivis ta karja "isel - mis muud" magas. Pärast aasta paljaga võis ta vaenis rahul olla. Terrist oli tal ka hüpalgi, kui seda sarjusele tarvis läheb, ainult üks väga oli tal - haab nägemine. Laupäeva õhtul armastas Tõnu ühe laulurõõmatu kigeda, aga, et nägemine ühe helkemaks muutus, pidi ta selle, talle armsaks suatuid kumbe, maha jätma. Pez oli talle aga väga vabur kanda. Pealegi armastab ta, et peab viimaks täiesti pimedaks jääma.

Aga korraga ostis Tõnu omale prillid. See tuli talle:

Pel ajal prille veel palju ei tuntud, ainult "sarsad" kandisid neid. Taluinimesed arvavad prille ainult ukuseasjaks ja idlesid: "Eks me ole läbi aega küll vahtinud, aga kas sellest paremini on nägemine halvanud, pole üksi pime nägijaks saanud, mis see prillidegaasi parer on kui aenna-klaa?"

Tõnul üksinda oli tõstugune arvamine. Mõisa noorherra oli sord prillid ära taotanud ja Tõnu oli need üles leidnud. Siis oli nad siis ka ninale pannud - Tõnu nägemine oli siis juba nõrk - ja, et prillid ta silmide kohand olid, nägi ta nendega väga hästi. Peetraadid uskus Tõnu

prillide sünn. Kui ta prillid pärast noorkõnna xalle viis,
andis see talle mõne kopiku „leiuist“.

Kui Tõnu nägemine isea. suuremalt haava: halvnenema, mõt-
les ta alati prillide peale. Pealegi oli tal neist oma arvamus.
Nimelt oli ta natuke isearaline ja uskus, et prillides varjud
elavad, kes nägemist parandavad.

Ühel laupäeva õhtul istis Tõnu taas patu otsas ja raatas
kõrvalt laulukraamatu, — mida ta enam ei võinud lugeda, kartes
pimedaks jäämist — ja mõttes prillide peale. Ta alaline mõte:
„Kas võta või mitte?“ keerles tal isea ajades. Kõrvalt kuul muga-
namineku ajal kobis ta oma korusse ja jäi rauase äkkelob-
u järele nägema...

„Tõnu, Tõnu, Tõnu lõprassu
ilma minuta jääb pimedassa,
lambakari lähel kapsassa
Tõnu ise vallavaesessa!“

See oli elirõõmiva taoline hää, mis seda laulis. Kõhku-
nult avas Tõnu silmad ja nägi ühte paari prille oma pea
kohal kuisiiri: tartisvat.

„Mm... mm... mis... see... o...?“ mõnises ta. „Ega's
veegi minu kui prillid“ kostis elirõõmiva taoline hää prillide
poolt. Öie peal istis pisike poluke — kiirtest torusübar peas
— kes neid sinu ütles.

„Miks sa tahad?“ küsis Tõnu julgemalt ja tõusis istusile.
„Sind äratada tahan. Kas kuulid mu laulu?.. Ah kuulsid,

hea. See oli rebase tühi. Kui sa prille ei osta, jääd pimedaks.
Kui sa seda ei usu, tee proovi." Peetris rääkis ja prillid lenda-
sid viuhki! Tõnu ninale. Niisid hägi ta just näsana hästi sui
enne silmade haigust. Tõnu lõiis juba laulukarjamatid võt-
ma hakkata, - et pisa afa peale võrd ka liigeda - siid prillid
kudusid ääsi ja Tõnu silma es ei ole midagi musta, nagu
öö...

"Pime öö!" rääkis ta ja liig...

Unerõugu oli otustavaks hõõksis tõule. Ta uskus, et
prillivaim tõesti oli selle prillide kame kotte näidandid.
Ta jättis karga külgegi prillid hõõksis ja rääkis oma prille ostma.

Küll naerdi rülas Tõnu, mis ta lõmest - prillid ninale
-tagasi tuli. Kui aga ta nägemine parman, muutis jaha
teistele prille proovida. Nais ning need selle head mõju
märkasid, jäid sa pilkale siud nõttele.

Tõnu ise aga uskus, et hea vaim sa jälle teoks lei-
nid.

Õna on muulik.

(järg 1)

Ali peale lootes, et ega see niid era neid hõlta jata,
sest ta oli ju uus aastat kõrges rännanud, hakkas ta mõ-
ge suurema südamerahaga üht aruakka tuntu kuju vi-
listama.

Vehepeal muutis ilm: taevad läks tumedaks, päike kõr-
vetas palavamalt kui sunagi enne ning juba nõrges uks
kaamelitest koorma all. Õhku kogus peenikest liiva mis
ilmast vahusaks hõõrus, kuni muutis rübedaks...

Ilm tumenes ja tumenes ja muutis väljakannatamata
palavaks, kuni päikene muutis nagu tina plaadiks. Kaa-
melid pööratasid silmi ning afaiid aeg-ajalt keeled suust
välja, siin siin vilistas tuul... kriuskus liiv.

Karavaan juht oli ennustas tollelt ilma muutisest
paha ning laavis kaamelid peatada, mehed ronisid noide
relvast maha, kaubad laoti liivale prokingis, - et varju an-
naks liivatuisku eest, - maha, ning võis jääd ostama mis pi-
di järgneva neile ettevalmistuseks.

Varsti kuuldas siit siält - siält, siit vilistamist mis
kostsid kui surmariikult kaetud helid - leinamar. Kaamelid
lasti maha heita, mehed pugesi noide varjule, toppides end kaa-
melite ja kraami kottide vahel, avates siält võru leidvat. Kaa-
melid toppisid oma pääd liivale...

Varsti karutas esimene suurim tuulehoog liiva maast üles-
se... siis teine, kolmas, neljas ja seitsme kummi oli nassaja viha-
ne saamum lahti puhkenud, kuni ei püüanud kellegi armu.
Tumetust viirus ta rändajate üldisest tüsise lahti kust sai.

"Allah! Allah! heida oma väga sulaste päädle armu!" pal-
vetas Ali. "Kui palju olen ma kõrges rännanud, kui palju või

olemas, ent samast saamusi ei ole ma veel näinud.
Jah, nüüd näen, et änni on muuslik, kuidas ta mulle näe-
satas ja näid, - nüüd korraga olen ma armetu, ma olen
abile, pean suurema - suurema kui kõrbes palaval praad-
pannil, ilma, et enda kaks kätt või jalga võiksin liigu-
tada. Ma pean alistuma saatusele, ent siiski tahan võidelda
- võidelda hirmsa saamuniga, ent kui siiski pean
surema, siis ma palun: Allah heida mu hingele armu
ja....." ta ei suutnud enam mitte lümmakata ta häält.
Süüa kes oli võidelnud tormi, palavuse, janu, türgi,
lõvi ja rõõkritega, tema nuttis - nuttis ilma, et kaotaks
end päasta... ta alistus saatusele.

"Ema, minu ema!" kirjutas Teher. „Minu ema, kas tõesti
ei saa ma sulle rääkida mida olen näinud ja kuulnud,
kas tõesti ei saa ma sulle rääkida, et mina leidisin oasid.
Kuid pean ma suurema siin kus ei ema nutmas haual ega
ega too lilli tulla, aiva kõrbe tuul võistab mulle suuna
raulu. Oh! kõik või ja Allah, päästa meid omel. Last süü-
a meid mekassa. Mekka! Mekka! mil' näen ma sind jälle
ema silmaga - vist ei üalzi. Jää terveks mu ema - su
poeg sureb ilma, et sul praegu aimu oleks, sinu ainuke
poeg sureb kõrbes martuna elavalt - elavalt kõrbe kuuma
liivasse. Kuumi sõda tuleb aeg mil' saamun pühitab mull
liiva, et siis hirmutades rändurid oma vorjusega.."

Preenive liiv mattis ta hinge kinni ning ta lämbus, ilma,
et oleks veel liikkvat päikese, sõpendavais kirtes nainud,
ilma, et oleks emale saanud jutustada omi kogemusi st.
Nüüd palvetasid ka teised rändurid oma hingede eest,
et saada xord paradüsi, ent peagi vaikusid ka needki,
ent saamusi ei vaikinud, ta veeetas ja kandis ikka
ja ikka veel liiva noile laipadele kunni nadi enam ei
paistnudi välja liivast.

Wad surid - surid lootuses, et saavad korra x tu,
ent see oli aiva illusioon, mis peagi kokku varises, wad
surid - ilma püha talitusele kesse metsikut kõrbet. Ning
saamusi keerutas nende haudide liivast mälestussam-
lad, sarnased nagu ta on keerutanud safadele ja tuhandaile
enne...

Jaamusi vaikus... Rahulikult lebasid laibad siniva
liivakatte all ning kõrbe tarane tuul sundis liivateri laul-
ma noile mataselaulu, sarnast nagu nad enne laulnud
safadele ja tuhandaile...

Lex.

Lüis kui vabanesime...

Arkasin haurge püürifrause kuuldes. Oli tume, udune, märtsikuu hommik. Esiteks valdas na kui miski salapärase teadmatus, miski, mida võib vaid mõelda, ent avaldamiseks puudus julgus. Astud eestleppa osutus see tühjana, viimne, vahisööder oli läinud, ning nüüd alles hakkasin asjast arusaama - eestlased olid läinud & ei suutud vältama, ning seda sunnitasid sest suurest kostvad piisn, auqued...

Ilma valgenedes tihedamad paugud kurni oli vaid kuula da aiva paugude pragin, oli kui keeks hüigla kartuli padi potireedes tulel.

Kui ringil silmiel summit, kui lõi baks hüigla maag neet rullasid nii umbes lõuna-ajal, kui lahing & alevi valdamisega oli lõppenud, alevi poolt, et näha lahingu kolektsiooni surinuid, verd, lõhnutud mafi. p.m.e.

Suur maantee oli tühi, ei ajastatki hinget; kui vlesid võis veel tarretanud püürifrause õudsest ragnast. Edasi sammudes silmasin samal teekäanel, & alevi juures oleva Lükula legendiku serval, kus asusid best. ka rikuvi, hobust seisatamas ning paar inimest kirjeldasid ümber v. Lähenedes nägin, kuid rikusid keegi sõdalane veel maha üht sõjavegi-enamlast. Kui miskit paha armates risis see kramplikult see äärest sin... aeg-ajalt paluva, leguga paar kord oma mahakirvujale otsa vaadates, ent kui ta sääl vaid.

Kodus.

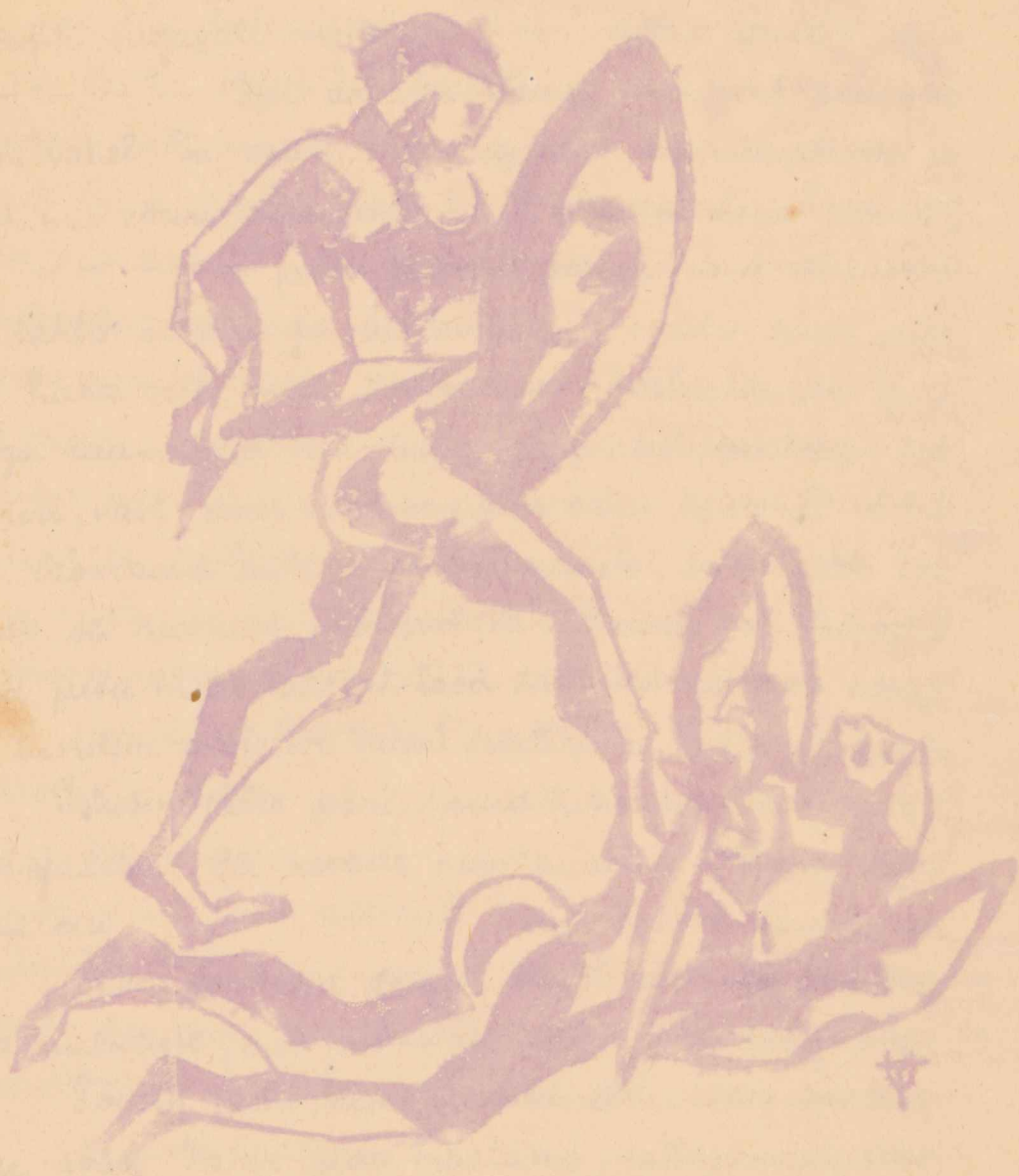
Ma tahaksin kodus olla,
kui õunapuud õitsevad,
ja nende roosikad õied
sis jälgraale langevad.

Ma tahaksin kodus olla,
kui u. nipõld valmines,
ja kollane voogav väli
sis armsasti kohiseb.

Ma tahaksin kodus olla,
kui kasemets kolletab,
ja kureparv sinitaevas
süü lõunapoolle purjetab.

Ma tahaksin kodus olla,
kui lumeraip katab maad,
ja haljad muuselradval
süü hülguusel säravad.

Pfinks.

Amica „Kriitiliste märkuste“ puhul.

„Alguri“ № 2. ilmus „Kriitilised märkused Iul. aeg-
kirja Veenuse kohta.“ Ent siiski paistab võõrana, ära-
eksimuna pääsiri „kriitilised märkused“. Oleks vast sü-
ri soovitatavam ja õigemgi olnud panna „Iul. aegkirja
Veenuse“ mahategemine, sest juba esimesis ridus teusutab
irtooniline joon ümber Amica suus. Paistab kui oleks
siin vaid selleks kirjutatud, et hävitada algajaid, kes
isegi on raherahel, kas püüde arendada oma klassi?
Kas vastada teda oma klassi ajakirjaga? Ning siin
tuleb III. klassi ajakiri, mis on ise samuti võrd rahelmed,
kas olla või ei, oma „kriitiliste märkustega“, et hävitada
algajaid, et viimastki lootusväidet neis purustada, kes jul-
gevad rahelda kas olla või ei. (Kagu kuulsid olevat see
olnud tingitud ka „Alguri“ kartusest, et „Veenus“ temale
kongruentsi hakkab tegema.). Juba alguses püütakse leida
viga säält, kas ei olegi. „Veenus“ avaldavad kirjatoe-
de asemel telegramme. Huvitav oleks teada, mis siis
telegramm on - vist, kaadi kalimüts? Näited noja-
mehe pintsaku vargusest ja muu kodaniku röövimis-
est on vist küll siia ära esinenud, sest „Veenuse“
telegrammidega pole neil midagi ühist.

Edasi jäävat „Veenuse“ juhtkirja soovides kirjajal-
mulje, kui arutaks maamehed „lihis-piimatalitust“,

una omariigi on jultuigas selgel sõnal, et "Veemisel
on piisid "tõsta klassi huvi üldse virjanduse vastu" ja
mis on "virjanduse vastu huvi äratamisel" "ühis-pii-
matatitusega" ühist, ta & viit küll ainult Amica.

Ka piisid Amica seletada, nagu oleks torni met-
sa, vere, õõpiku, lilled, viit ära rüüad, kuna - me
juures "vähemalt seda küll ei ole viinud, küll aga
räägitakse kuskil selpool veruist, ent pärast-pool
on ja selgel sõnal "õeldud, et torni viis kõik mis
halvendab, loomulik, et siia jäi verei püüma.

See sümbol Amica veel "mõnime uureägu" ja
"Sügisetsa" kuulvareises - ent see on siis õeldud, et
need on suundi-teosed. Eimene on vaid viiratus, kuna
teine "mõtted sügisetsas.

Ent viimase krampliku sõimus alla sattub Lelli
"Pal koolist noju", "Labane" - "maitsetu" - ja "segi
"haaravad maitret". Arvan, et kritiseerija võiks sel-
le töö uuesti ülevaadata, vast on siin süüdi segare
rehapitografi viir, ehk tah, et saaks aga ainult
maha teha. Oleni Alguriit väga rahju mis ta
nii alatu võtetege esile tuleb, sest peab ju
arvama, et Amica vaadetege on "terve Alguri
toimetus" pari.

Õing lõpuks soovib veel Amica "jõudeja etu."

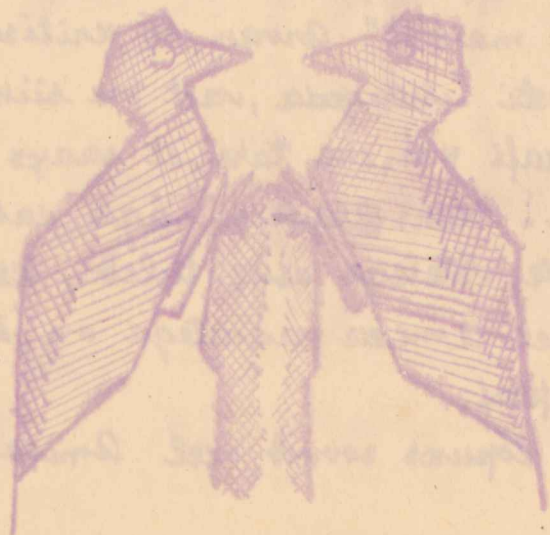
Kui hale-naljamas see lõpp paistab. See oleks kui vaid reegli täitmine, et lõpuks soovida „edu“, ent selgataga alles ise valmis andma summarat hoopis.

Ka see paistab olevat võõras, et „kriitilistes märkustes“ alati loetakse head ja vea üles ja siis nõukõte, ent see näib Amicale tundmata olevat.

Ka annan mina, et kui esimese klassi ajakirja avustada, siis ikkagi võtta kogu I-se klassi, ent mitte II-da klassi seisukohalt.

Ei ole ju midagi kiita, ent siiski pean ütlemä, et „Veenus“ seisab siiski kõrgemal kui seda oli „Alguri“ esimene aastakäik, ning vaid imestama sunnib, et „Alguri“ kolmes aastas nii vähe edenenud on, kuigi seda III-da aastakäigu võrreldes arendamiseks peab piüütakse.

Piluett.

Suzma 1035.

g. 1112.

Reisidest Lõunabale,

linetel A. S.

1910 aastal läksid Lõunabale pool-
raas ekspeditsiooni: norralaste ekspedi-
tsioon Amundseni juhatusel ja teine,
inglaste, Scotti juhatusel. Amundsen oli
juba ennem tuntud oma reisiga Baffi-
novi lahust Beringi väinani. Ekspeditsi-
oon sõitis Hanseni laeval „Framil”
kusjuures see aurulaevast mootorlaevaks
ümber tehti.

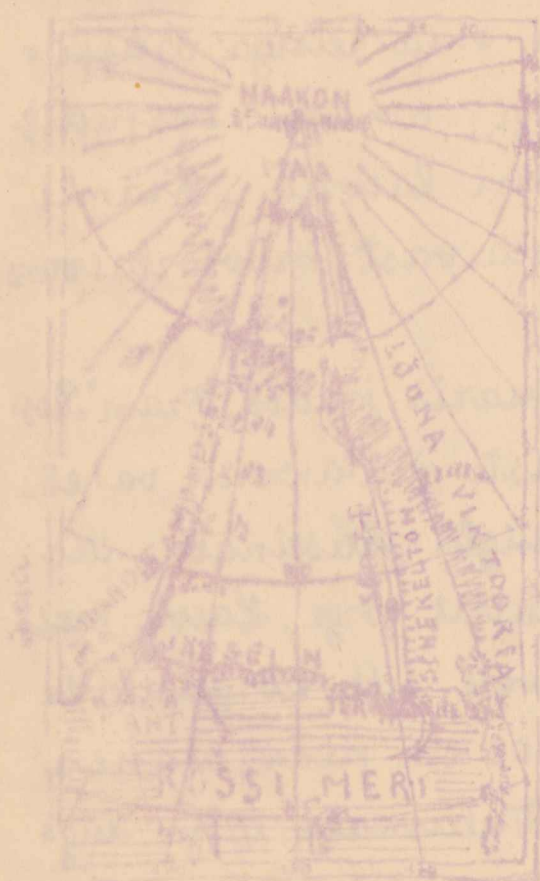
1911 aasta jaanuaris jõudis „Fram” Fos-
si merde ning väikeste jäätükkide vahel
libisedes lähenes ta hiigla jääseinale. See
jääsein oli 30-40 meetrit kõrge. Laeva mas-
tid ulatasid vaid poolde selle kõrgusele. See
hiigla jääsein, üle 1000 km pikk, algas
ainult ühes kohas, Valaskala lahes. Hiig-
la jääseinast murdusid järkude kaupa
jäepangad, mis ujuvad jäämägedena ooo

Amundsen ja Meadusid. Selle tõttu ehitas Amund-
 sen oma talu ja kolm kilomeetrit rannast
 emale. Talve läht^{mine} misel sõitis „Fram“ Buenos
 Aires'i (L. Amundsen). Amundsen tegi sel ajal
 mõningad õnnelised lõunasse ning puistatas ta-

gavara aidad
 80°, 81° ja 82°.

Jagavara aitas
 olid: lihapulber,
 biskviidid, pres-
 pium, seerolaad,
 petrolium ja
 noortele niijeli-
 ha, keda. Valus
 kala lahus päist.

11 aprillil
 algas lõunapo-
 laaröö, mille vi-
 sijad saatsid
 lumme maeti-
 na mööda.

S. POOLA MERE JA

